

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. XI. De Immunitate Ecclesiarum, & rerum ad eas pertinentium

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

prius ad arbitrium diocœsani Episcopi, eis, quibus injuria fuit irrogata, competentem satisfactionem exhibuerit, ex cit. *Clem. 1. de sepult. & præterea in casu sepulturæ traditæ Usurario manifesto, donec ad arbitrium Episcopi sui satisfaciat, ab Officii sui manet executione suspensus, ut decernitur in cit. cap. quia in omnibus 3. de usuris.*

T I T. XI.

De immunitate Ecclesiarum, & rerum ad eas pertinentium.

1. **O**Mnibus his locis, de quibus præced. tit. tractatum est, videlicet Ecclesiis, Altaribus, Cæmeteriis commune est Privilegium immunitatis Ecclesiasticæ, de qua est expressa rubrica in Decretalibus. Immunitas in genere derivatur à munere, quatenus nomen muneris significat onus, ut constat ex *l. Munus 18. ff. de verbor. signif.* adeoque immunitas nihil aliud est quam ab oneribus concessa exemptio. Hoc loco tamen immunitatem accipimus in paulò ampliori significatione, ita ut omnem Ecclesiarum Ecclesiasticorumque favorem exemptionem, ac privilegium complectatur.

2. Triplex autem Ecclesiasticæ immunitatis species assignari solet. Alia enim dicitur localis,

lis, quæ scilicet competit Ecclesiis, & aliis locis Ecclesiasticis: alia realis, quæ concessa est rebus, aut bonis ad Ecclesiam, vel Clericos pertinentibus: alia personalis, quam habent personæ Ecclesiasticæ.

3. Immunitas localis duo potissimum privilegia complectitur: primo ut loca Sacra, quibus illa concessa est, puta Ecclesia, Cæmeterium &c. sint immunia ab actionibus profanis & sæcularibus, & loci sanctitati repugnantibus. Tales censentur esse lites sæculares, & multo magis causæ, ubi de sanguinis effusione, & corporali pœna agitur; cum Ecclesia Dei secundum Evangelicam veritatem domus Orationis esse debeat, non spelunca latronum, aut sanguinis forum, & absurdum sit, ac crudele ibi iudicium sanguinis exerceri, ubi est tutela refugii constituta, ut dicitur in *c. cum Ecclesia 5. de immunit. Eccles.* Quod si de facto contingat aliquod sæculare iudicium sive criminale sive civile in Ecclesiis exerceri, formando ibidem processum, aut proferendo sententiam, caret penitus omni robore firmitatis, ut statuitur in *c. Decet 2. eod. in 6.* ubi etiam plura alia actionum genera fieri in Ecclesia prohibentur, puta negotiationes, vana & multo magis scæda, & profana colloquia, publica Communitatum Concilia de rebus temporalibus &c. Prohibentur etiam in Ecclesiis ludi theatrales profani,

c. Cum decorem 12. de vita & honest. Cleric. Item prohibentur convivia, c. Non oportet 5. & cap. Nulli 6. dist. 42. aliaque similia.

4. Secundo immunitas localis complectitur jus asyli, quo gaudent Rei, qui confugientes ad Ecclesiam, non possunt ex ea per vim extrahi, quod privilegium Ecclesiis concessum fuit ab utroque jure, ut constat de jure civili ex toto tit. *Cod. de his qui ad Ecclesiam confug. & de jure Canonico ex cap. Inter alia 6. de immun. Eccl. cap. frater 10. 17. q. 4. aliisque juribus.* Hoc privilegium extenditur ad omnes Ecclesias autoritate legitima ad Divina celebranda deputatas, quamvis nondum sint consecratæ *c. Ecclesia 9. de immun. Eccl. imo & alia etiam pia loca, quæ sunt cæmeteria, Monasteria, Domus Episcopi &c. videri potest Panor. in cit. c. Ecclesia.*

5. Gaudent hac immunitate asyli omnes fideles relate ad tribunal sæculare, five sint rei ex debito, five ex delicto, etiam si excommunicati sint, aut personaliter interdicti, cum cit. *cap. Inter alia* generatim loquatur, & ubi jus non distinguit nec nos distinguere debeamus, cum præsertim hoc privilegium asyli constitutum sit non in personarum, sed in Ecclesiarum favorem. Quinimo ex eadem ratione post Gloss. & Innocentium, & Hostiens. in eod. *cap. Inter alia*, tradit. Azor. *p. 2. lib. 9. cap. 9. quest. 9. versic. si quaras* gaudere etiam eadem immuni-

rate Judæum vel alium infidelem qui ad Ecclesiam confugiat, quam sententiam fuisse confirmatam à Sacra Congregatione Cardinalium controversis jurisdictionalibus præpositorum, testatur Barb. lib. 2. *Juris Eccl. cap. 3. num. 44.* Item eadem immunitate gaudere Hæreticum, dummodo ad Ecclesiam non ob hæresim, sed ob alia crimina confugiat, tradit Sylv. *ibid.* citatus ab Azorio.

6. Verum autem Clerici aut Religiosi gaudeant hac immunitate etiam relatè ad Tribunal Ecclesiasticum, controversitur inter Doctores: in qua controversia, spectato juris rigore probabilius videtur etiam in tali casu immunitatem valere, adeoque Clericos confugientes ad Ecclesiam non posse ab illa extrahi ab Ecclesiastico Prælato. Videri potest Barb. in *cit. cap. 3. lib. 2. Jur. Eccl. num. 135. & seqq.* ubi pluribus adductis hanc sententiam confirmat.

7. Quod tamen dictum est gaudere hac immunitate omnes reos ex delicto, intelligendum est, nisi cæteroquin delictum ejus generis sit, quod per Sacros Canones ab omni participatione immunitatis excluditur. Ejusmodi delicta numerabantur, ex *c. Inter alia 6. & c. fin. de Immunit. Eccl.* ubi decernitur, ac declaratur non gaudere immunitatis privilegio publicos latrones, nocturnos depopulatores agrorum, & committentes homicidia & mutilationes

membrorum in ipsis Ecclesiis vel earum cæmeteriis spe immunitatis Ecclesiasticæ.

8. Sed nunc eorum numerus aliquantulum amplificatus est à Greg. XIV. in Bulla, quæ incipit *Cum alias* edita die 28. Maii 1591. & est 7. ejusdem Pontificis in Bullario, ad cuius unicam formam nunc reducitur tota hæc localis immunitatis materia. Verba Bullæ excipientia particulares illos casus sunt quæ sequuntur: *Ut laicis ad Ecclesias, locaque sacra, & religiosa prædicta confugientibus, si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quæve homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis earumve cæmeteriis committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut assassini, vel hæresis, aut læsæ Majestatis in personam ipsiusmet Principis rei, immunitas Ecclesiastica non suffragetur.*

9. Primus, & præcipuus immunitatis localis effectus est, ut qui ad Ecclesiam confugit, non possit ex ea per vim aut dolo malo extrahi; & si ita extractus fuerit, restitui debeat, ut constat ex juribus supra citatis. Alter etiam effectus est, ut Reus in Ecclesia non possit vinculis constringi *cap. definit 33. 17. quæst. 4.* Tertiò quamdiu Reus in Ecclesia inoratur, non potest in illū ferri sententia mortis vel alterius

pœnæ

pcenæ capitalis, ex c. inter alia 6. de Immun. Eccl. Quarto non potest Reo existenti in Ecclesia negari necessarius victus, aut vestitus, aut impediri ne ad illum deferatur, ut expresse etiam statuitur in l. presenti 6. C. de his qui ad Eccl. confug. Quinto demum Reus existens in Ecclesia non potest spoliari rebus suis, quas secum attulit ad Ecclesiam ex cit. c. Definiuit.

10. Quod si Judex aliquis Sæcularis prædictam immunitatem violaverit, per vim, aut dolo malo Reum extrahendo extra casus exceptos, aut sine legitima Prælati licentia, Sacrilegium committit, ipso facto in excommunicationem incurrit, ex supracit. constit. Gregor. XIV. §. 9. & Reum ex Ecclesia extractum restituere tenetur, ex c. Miror 8. 17. q. 4. Imo & tenetur resarcire omnia alia damna, quæ reo evenerint ex illa extractione, quia illorum omnium fuit injusta causa. Actus autem judiciales, atque sententia post talem violentam extractionem contra eundem Reum lata, irrita est ipso jure, utpote non procedens à jurisdictione legitima, quæ non acquiritur per violentam extractionem, quæ ipso jure irrita est, ut expresse definitur in cit. Bulla Gregoriana.

11. Hæc dicta procedunt, ubi Reus violenter extrahitur ex Ecclesia absque legitima facultate Superioris Ecclesiastici quæ semper requiritur pro extrahendis Reis ab Ecclesia, tunc

in casibus exceptis, tum in casibus non exceptis. Inter quos tamen illud discriminis est, quod in casibus exceptis pro quibus nulla immunitas prodest, requiratur atque sufficiat expressa licentia Episcopi, ejusve Officialis, nec non pro executione requiratur interventus personæ Ecclesiasticæ ab Episcopo deputatæ, ita ut nullus alius Episcopo inferior possit eam licentiam impartiri: at in casibus non exceptis ea facultas dari non possit ab Episcopo, ut sumitur ex cit. const. Gregorii, in qua solum pro casibus exceptis ea extractio permittitur cum relatis conditionibus, & pro casibus non exceptis omnino negatur.

12. Secunda species immunitatis Ecclesiasticæ est immunitas realis, quæ videlicet competit rebus ad Ecclesias pertinentibus. Ad hujus intelligentiam, sciendum est, bona Ecclesiastica esse triplicis generis. Alia sunt consecrata, aut benedicta, aut saltem ad Divinum cultum, tanquam ejus instrumenta legitime deputata, quæ sunt ipsæ Ecclesiæ, cæmeteria, vasa sacra &c. & ejusmodi bona esse immunia ab omnibus secularibus oneribus & tributis manifesti juris est ex *c. Non minus 4. de Immun. Eccl.* aliisque Juribus, & recentius ex *Trid. sess. 25. de refor. cap. 20.*

13. Alia sunt bona Ecclesiastica, quæ quamvis consecrata aut benedicta non sunt, pertinent
tamen

tamen ad Ecclesiam, qualia sunt prædia Ecclesie, aut alia similia bona, five mobilia, five immobilia. Ejusmodi etiam bona sunt ab omni reali onere laicali prorsus immunia, ex *c. Sancitum 1. de censibus*. Si præsertim sint bona ad fundationem aut dotationem Ecclesie pertinentia, in quo casu liberantur etiam ab omni onere reali, cui erant supposita, antequam ad Ecclesiam pervenirent, ut pluribus confirmat. Fagnan. in cit. *c. Non minus de Immun. Eccl. nu. 8.* Secus esset si aliquod onus merè reale perpetuum, certum, & invariabile, esset prædiis seu bonis illis affixum propter ipsa, in quo casu si ejusmodi prædia ita gravata ad Ecclesiam pervenirent, & non per modum dotis, aut fundationis; tunc cum suo onere in Ecclesiam transfirent juxta *c. Tributum 22. 23. q. 8.* quod fuisse etiam confirmatum à Sacra Rota in *Brun- dusina Gabella 13. Febr. 1604. coram Penia*, refert Fagnan. in cit. *c. Non minus 11. 9.* Aliis tamen oneribus eadem bona à sæculari magistratu gravari non possunt, postquam sub Ecclesie potestate constituta sunt.

14. Alia demum sunt bona, quæ pertinent ad particulares personas Ecclesiasticas, five sint bona ex titulo spirituali acquisita, qualia sunt redditus Beneficiorum &c. five sint acquisita titulo temporali, v. g. ex successione vel Testamento &c. quæ vocantur etiam bona patrimonialia.

nialia. Omnia hæc utriusque generis bona gaudent immunitate à sæcularibus exactionibus ut firmat communis sententia, ex cit. *c. Non minus de immunit. Eccles. & c. Quanquam 4. de censib. in 6.* aliisque juribus, quæ omnia confirmat Urbanus VIII. in sua Bulla edita die 5. Jun. 1641. quæ incipit. *Romanus Pontifex & est 270. ejusdem Pontificis in Bullario.*

15. Quod si contingat in Rep. adeo gravis necessitas communis laicis & Clericis, ut deficientibus laicorum facultatibus, Episcopus cum suo Clero judicaret illam sublevandam esse per aliquod subsidium Ecclesiasticum; consulto prius Summo Pontifice, & absque omni coactione, posset aliquid in communi à Clericis sponte conferri, juxta textum in cit. *c. Non minus 4. & c. Adversus 7. de immunit. Eccl.*

16. Tertia, & ultima species immunitatis Ecclesiasticæ est quæ dicitur immunitas personalis, ratione cujus Clerici sunt exempti à potestate laicali, ut constat ex *c. Ecclesia Sanctæ Mariæ 10. de constitut.* aliisque pluribus. Hæc exemptio duplicem potissimum effectum habet. Primus est, quod Clerici à potestate laica obligari non possint ad munera personalia, *c. Ecclesiarum 68. 12. q. 2. l. Omnes 32. §. Privilegiis. c. de Episc. & Cler. & l. Generaliter 51. C. eod.* Item obligari non possint ad solvendas exactiones, quæ nonnumquam à potestate sæculari suis subditis im-

imponuntur, ut expresse decernitur non solum in Jure Canonico, textibus supra citatis; sed etiam in Jure civili *l. 1. C. eod. & l. Placet 5. C. de Sacros. Eccl.* Videri potest Castrop. p. 2. tract. 12. *disp. un. punct. 9.* aliique ab ipso citati.

17. Alter effectus Ecclesiasticæ immunitatis personalis est quod Clerici sint exempti à jurisdictione Judicis Sæcularis tum in causis civilibus, tum in criminalibus, unde immunitas sub hoc respectu appellari solet privilegium Fori, quod est concessam in favorem totius Ordinis Ecclesiastici, juxta textum expressum in *c. Si diligenti 12. de foro compet.* aliisque juribus; unde eidem privilegio renunciari non potest à persona privata, ut habetur in eod. *c. Si diligenti.* Quod si Judex aliquis seu Dominus sæcularis quolibet modo compellat seu compelli faciat vel procuret quominus à Clerico coram Judice Ecclesiastico cui subjectus est, litigetur, ipso facto est excommunicatus, ex *c. Quoniam. 4. de immunit. Eccl. in 6.*

18. Nequit igitur Clericus coram sæculari Judice causam dicere, sed dumtaxat coram Ecclesiastico: quod tamen intellige, ubi Clericus sit reus, secus enim contingeret si esset Actor contra aliquam personam laicam in causa mere temporali: quia tunc adire deberet sæculare tribunal, juxta generalem Juris regulam etiam à Sacris Canonibus approbatam, *Actor sequi debet*

debet forum Rei, de qua sermo est in *c. Si Clericus 5. & c. Cum sit generale 8. de foro compet.* Quod si contingat in aliqua causa Clericum simul, & laicum esse reos; tunc vel illa causa est separabilis, vel est inseparabilis. Si est separabilis, quilibet in suo foro conveniendus est, hoc est Clericus in foro Ecclesiastico, & Laicus in sæculari, quia in causa separabili socius delicti non gaudet privilegio sui socii juxta *l. Si quis 33. §. 1. ff. de furtis.* Si est inseparabilis; tunc de jure uterque conveniendus esset coram Judice Ecclesiastico, quia supposita inseparabilitate, minus dignum trahi potius debet à magis digno, quam è converso: quidquid sit utrum in praxi ita servetur, necne.

19. Hoc privilegio fori gaudent omnes Clerici in Sacris Ordinibus constituti, idemque juris olim servabatur in Clericis minoribus, imò & prima tantum Tonsura initiatis ut sumitur ex *c. 2. de foro compet.* Nunc tamen attento jure *Trid. sess. 23. de refor. cap. 6.* Nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus fori privilegio gaudet, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem habitum & Tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola vel universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos, versetur.

20. Quod

20. Quod attinet ad Clericos minores conjugatos, brevioribus quoque finibus eorum immunitas restricta est. Exempti enim non sunt à potestate judicis sæcularis, nisi quoad causas criminales, sive criminaliter, sive civiliter agitatae, idque nonnisi cum unicis, & Virginibus contraxerint, ac præterea Tonfuram, & vestes deferant Clericales, ex *cap. unico de Clericis conjug. in 6.* & nonnisi alicujus Ecclesiæ servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesiæ serviant, vel ministrent, quæ conditio addita fuit à Trid. *sess. 23. de refor. cap. 6.* Quoad reliqua, etiam servatis omnibus istis conditionibus, Ecclesiastica immunitate non gaudent, ex cit. *c. Unico*: unde inferunt communiter Doctores, ipsos non esse exemptos à jurisdictione seu potestate Judicis sæcularis quoad causas civiles, neque solutos ab obligatione solvendi tributa, sed in hac parte ut laicos esse reputandos, ut etiam tradit *Glos. ab omnibus recepta in cit. c. Unico.*

21. Sed & quidam casus sunt, in quibus Clericus etiam in Sacris constitutus Ecclesiastica hac immunitate non fruitur ex præscripto Sacrorum Canonum, tum quatenus immunitas dicit exemptionem à solvendis tributis, tum quatenus explicat exemptionem à potestate fori sæcularis. Inter reliquos ille est qui continetur in *textu cap. fin. de Vita, & benef. Cler.*

Cleric. circa Clericum negotiatorem, qui si tertio monitus non resipiscat, sed prætermisissis Divinis Officiis, negotiationibus insistat, privatus manet exemptione à tributis, & tamquam laicus hac in parte habendus est, relate ad res per negotiationem acquisitas. Videri potest Molina de Just. tract. 2. disp. 342.

22. Alius etiam casus est in *c. Verum 7. C. c. Ex transmissa 6. de foro compet. circa Clericum feudatarium: in causa enim feudali, sive de proprietate feudi, sive de ejus possessione agatur, Clericus feudatarius conveniri debet eorum Domino feudi, quamvis iste sæcularis sit, ut pluribus explicat Clarus §. feudum q. 90. v. Sed. quid sit vassalli, Menoch. de retin. possess. rem. 3. n. 396. & seq. alique plures citati à Castrop. tract. 12. disp. un. pun. 7. n. 3.*

23. Alius demum casus est, si aliquod ex iis delictis committatur, quibus in pœnam statutata est à Jure privatio immunitatis à foro laicali. Eiusmodi delictum est, si Clericus nec in modo tonsuræ, nec in vestimentorum forma, nec in qualitate negotiorum de Clericatu quidquam ostendat, & tertio monitus ab Episcopo emendationem contemnat, ex *c. Contingit 45. de sent. excomm.* Item si Clericus jaculatoriam artem per annum exercuerit, ipso jure: si autem tempore breviori, & tertio monitus non resipiscit, privatur omni privilegio Clericali, ex *c. un. de*

vita

vita & honest. Cler. in 6. & sic de reliquis, quæ videri possunt in Clem. 1. de vita & honest. Cleric. c. Cum non ab homine 10. de judiciis, aliisque pluribus. Videri etiam potest Castrop. in cit. tract. 12. disp. un. puncto. 6. & Canonistæ communiter in tit. de foro compet.

24. Quæ hætenus dicta sunt de Clericis Ecclesiastica hac immunitate fruentibus, debent cum proportione intelligi etiam de Religiosis, imo & de Novitiis, ac Laicis Religionum, qui omnes hanc immunitatem participant, ut colligitur ex c. Non dubium 5. de sent. Excomm. & c. Religioso 21. §. quamvis eod. in 6.

T I T. XII.

De rebus Ecclesiæ alienandis, vel non.

1. **A**bsolutis iis, quæ pertinent ad res Sacras, & religiosas Ecclesiæ, aliquid postremo dicendum superest de temporalibus rebus Ecclesiarum: circa quas illud in primis sciendum est prohibitam esse de Jure Canonico alienationem, ut constat ex toto Decret. tit. *De rebus Eccl. alien. vel non*, quod statutum fuit, ne Ecclesiæ sua congrua sustentatione destitutæ deficerent, quia Ecclesia corporalis, aut Episcopus, aut Abbas, aut tale aliquid sine rebus corporalibus in nullo proficit, sicut nec anima sine corpore